

27 χρόνια από τις εκλογές της 18ης Οκτωβρίου 1981

Στις αρχές της δεκαετίας του 1980 στα περισσότερα κράτη της δυτικής Ευρώπης συνέβησαν κυβερνητικές αλλαγές. Το προβάδισμα το έδωσε η Αγγλία τοποθετώντας την πρώτη γυναίκα πρωθυπουργό και ακολούθησαν Ελλάδα, Γαλλία, Ισπανία και Δυτική Γερμανία. Για τις χώρες της νότιας Ευρώπης, Ελλάδα και Ισπανία, οι κυβερνητικές αλλαγές ήταν κάτι περισσότερο από μια απλή εναλλαγή πολιτικής εξουσίας. Οι σοσιαλιστές, την εποχή εκείνη, ενσάρκωναν έναν «εντελώς» διαφορετικό κόσμο, αφού οι αντίπαλες παρατάξεις είχαν κερδίσει και στις δύο περιπτώσεις την εξουσία με τη δύναμη των όπλων.

Στην Ισπανία, την ήττα των Δημοκρατικών μετά τον εμφύλιο πόλεμο το 1939, ακολούθησε η Δικτατορία του Φράνκο. Το Φρανκικό καθεστώς διατηρήθηκε ως το θάνατο του Καουντίλιο το 1975. Κατόπιν ο Βασιλιάς Χουάν Κάρολος εγγυήθηκε ο ίδιος τη δημοκρατική πορεία της χώρας. Τελευταία προσπάθεια για την επαναφορά του «Φρανκισμού» έκανε ο Συνταγματάρχης Τεχέρο το 1980. Δεν το κατάφερε όμως παρά την πραξικοπηματική κατάληψη της ισπανικής βουλής. Η άνοδος στην εξουσία του σοσιαλιστή Φελίπε Γκονζάλες το 1982 συμβόλιζε την οριστική ήττα των Φρανκιστών και του ιδεωδών τους.

Η Ελλάδα δεν ακολούθησε το παράδειγμα της Ισπανίας και μετά το τέλος του εμφυλίου πολέμου το 1949, η χώρα είχε επιφανειακά δημοκρατία. Όμως στην πραγματικότητα κυριαρχούσε το «παρασύνταγμα». Το «όπλο παρά πόδας» του Ζαχαριάδη ήταν ακόμα ένα μέσο για τη μη χαλάρωση των μετεμφυλιακών μέτρων. Προσπάθειες για την κατάληψη της εξουσίας με εκλογές είχαν γίνει από κεντρώα και φιλοαριστερά κόμματα χωρίς όμως επιτυχία. Το 1958 η Ενιαία Δημοκρατική Αριστερά είχε γίνει αξιωματική αντιπολίτευση συγκεντρώνοντας 70 βουλευτές. Το 1965, η κυβέρνηση της Ένωσης Κέντρου δεν κατάφερε να είναι βιώσιμη παρά το εντυπωσιακό ποσοστό του 53% στις εκλογές του 1964.

Η πτώση των Συνταγματάρχων το 1974, η φιλελεύθερη πολιτική του Κωνσταντίνου Καραμανλή, τον είχαν κατηγορήσει για σοσιαλμανία λόγω των πολλών κρατικοποιήσεων, αλλά και η σύνδεση της Ελλάδας με την Ευρωπαϊκή Κοινότητα ήταν σημάδια πως μπορούσε να επιβιώσει μια σοσιαλιστική κυβέρνη-

Οκτώβριος 1981. Ο Ανδρέας Παπανδρέου ορκίζεται Πρωθυπουργός υπό το άγρυπνο βλέμμα του Προέδρου Κωνσταντίνου Καραμανλή. Η συγκατοίκηση Πρωθυπουργού και Προέδρου ήταν ομαλή, όμως είχε απρόβλεπτο τέλος το 1985.

ση. Εξάλλου η τελευταία «σταθερή» κεντρώα κυβέρνηση ήταν η Κυβέρνηση Βενιζέλου 1928-1932.

Το Πανελλήνιο Σοσιαλιστικό Κίνημα το οποίο ιδρύθηκε στις 3ης του Σεπτεμβρίου 1974 ήθελε να πιστεύει ότι ήταν ένα σοσιαλιστικό κόμμα το οποίο μπορούσε να πραγματοποιήσει, αν όχι το σοσιαλισμό των κλασικών του μαρξισμού, τουλάχιστον μια κοινωνική αλλαγή σε όφελος των «μη προνομιούχων» όπως τους έλεγε ο ιδρυτής του Ανδρέας Παπανδρέου. Παραταξιακά το ΠΑΣΟΚ θεωρούσε ότι ήταν συνέχεια του βενιζελισμού του μεσοπολέμου, του Εθνικού Απελευθερωτικού Μετώπου της κατοχής, της ΕΠΕΚ του Πλαστήρα, της Ένωσης Κέντρου του Γεωργίου Παπανδρέου. Εξάλλου ο αρχηγός του κινήματος, Ανδρέας Παπανδρέου, έκφραζε και προσωπικά

τα προηγούμενα πολιτικά κόμματα και κινήματα αφού ο πατέρας του ήταν Νομάρχης Αιγαίου στην κυβέρνηση της Εθνικής Αμύνης, αργότερα βουλευτής και υπουργός των Φιλελευθέρων, αλλά και αρχηγός της Ένωσης Κέντρου.

Το ΠΑΣΟΚ τους εκλογές τους 18ης Οκτωβρίου κατέβηκε έχοντας ως προμετωπίδα το σύνθημα «αλλαγή». Αλλαγή για τους σοσιαλιστές στην εξωτερική πολιτική σήμαινε την απαλλαγή από τους Αμερικάνους, το ΝΑΤΟ και την ΕΟΚ των μονοπωλίων. Εσωτερικά, αλλαγή σήμαινε την απαλλαγή από το κράτος της δεξιάς με όλους τους περιορισμούς, ορατούς και μη.

Από την άλλη μεριά η Νέα Δημοκρατία του Γεωργίου Ράλλη θεωρούσε ότι έκφραζε τη λαϊκή δεξιά, η οποία νοιαζόταν για τον πολίτη και ήθελε την Ελλάδα παραδοσια-

κή και νοικοκυρεμένη. Η ίδια πίστευε ότι αποτελούσε τη συνέχεια των αντιπάλων κομμάτων των σοσιαλιστών, δηλαδή του Λαϊκού Κόμματος, του Ελληνικού Συναγερμού και της Ελληνικής Ριζοσπαστικής Ένωσης. Εξάλλου, στο πρόσωπο του αρχηγού της Γεωργίου Ράλλη συνενώνονταν όλη η ιστορία της παράταξής του, αφού προέρχονταν και από τους δύο γονείς του από μεγάλα πολιτικά τζάκια. Ο παππούς του Δημήτριος Ράλλης, διετέλεσε πρωθυπουργός της Ελλάδας κατά την εποχή της Βell Epoch. Ο πατέρας του Ιωάννης Ράλλης ήταν παλαίμαχος Μακεδονομάχος αλλά και διορισμένος πρωθυπουργός των ναζιστικών κατοχικών δυνάμεων κατά την περίοδο 1943-1944. Η μητέρα του Ζαΐρα, ήταν κόρη του κερκυραίου πολιτικού και πρωθυπουργού Γεωργίου Θεοτόκη, αδελφή επίσης του πρωθυπουργού Ιωάννη Θεοτόκη, αλλά και αδερφή του εκτελεσμένου στο Γουδί, μετά τη δίκη των έξι, Νικόλαου Θεοτόκη.

Ο Γεώργιος Ράλλης ήθελε να πιστεύει ότι ήταν ο «πολιτικός του μέτρου». Η πρωθυπουργία του στο διάστημα 1980-1981 χαρακτηρίστηκε από την δική του προσωπική μετριοπάθεια, αλλά και την εισαγωγή του ευρωπαϊκού πλουραλιστικού δημοκρατικού ύφους. Ο ίδιος ευτύχησε να είναι ο πρωθυπουργός που υπέγραψε την ένταξη της χώρας στην Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα. Παρά τις επικρίσεις που δέχονταν και μέσα από το κόμμα του, έδειξε ανώτερο ήθος και διαλλακτικότητα ακόμα και κατά την έντονα φορτισμένη προεκλογική περίοδο του 1981. Έμεινε στην ιστορία για το περίφημο σύνθημα «δεν θέλω ου», ζητώντας μ' αυτόν τον τρόπο από τους οπαδούς του κόμματός του να μην αποδοκιμάζουν τον αντίπαλό του Ανδρέα Παπανδρέου.

Κοιτάζοντας την ιστορία των δύο προσωπικοτήτων, Παπανδρέου-Ράλλη, αλλά και των παρατάξεών τους, οι εκλογές τις 18ης Οκτωβρίου 1981 φάνταζαν σαν μια σύγκρουση δύο κόσμων. Τελικά, το αποτέλεσμα δικαίωσε το ΠΑΣΟΚ αφού έλαβε το 48% των ψήφων και σχημάτισε αυτοδύναμη κυβέρνηση. Το μάθημα των εκλογών ήταν ότι μπορεί και στην Ελλάδα να υπάρχει εναλλαγή κομμάτων στην εξουσία χωρίς να απειλείται εκτροπή του πολιτεύματος.